

ПЕРЕКЛАДАЧ-ПАПУГА

Дорогий читачу! Перед тобою вибірка міркувань студентів-перекладачів Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка про природу і причини мовного папужництва – однієї з найбільш поширених хвороб нашого фаху, ба – явища національного духовного життя. Хто такий перекладач-папуга і чи справді він перекладач? Чи не глумач-недоріка, який з нещастя незнання своєї мови лише перекривлює слова чужої, сьогодні передусім англійської? Адже нашії солов'їни під силу виразити все на світі. Як придивитися, вона це й сама доводить. У ній, як і в будь-якій іншій (зрештою, мова – це здатність людського генія), доста власних ресурсів, щоб точно і влучно назвати усе, що було, є і буде. То чому ж позичають їй з чужої мови слова, а то й цілі синтаксичні побудови, коли у неї, рідної, є свої – властиві їй, питомі, ще й закорінені у свою культуру? Нащо це? Чому пропонують їй транскрипції і кальки, – неприпасовані до її граматичного ладу, негармонійні в її музиці, немилозвучні, часто неоковирні і майже невимовні, – коли у ній є свої готові, повноцінні, властиві їй, а головне цілком відповідні і країці?

Власне, в добу глобалізації це вселенська духовна проблема – злободенна і базатовимірна для кожної особистості, як показують і студентські есеї, з яких для подачі тут вибрано характерні думки. У своїй сукупності ті есеї-студії є заочною дискусією (навіть за межами теми), де гуртуються однодумці, а в розмаїтті думок стикаються протилежні і навіть войовничо непримиренні погляди.

Та щоб зрозумілим був вужчий контекст, творче завдання для 9 груп першого курсу (одне з кількох таких залікових) містило позиційований виклик, сиріч розумову провокацію: «Зберіть докола приклади передражнювання чужих слів (за наявності своїх питомих) і з погляду гуманітарія (філолога, психоаналітика, соціолога, педагога тощо) поясніть феномен саможерства: чому наліпку у нас перекладають стікером, зшивач – степлером, цінник – прайс-листом, татунок – брендом і под., а не навпаки, як це звично для французів, чехів і Європи. Звідки в Україні цей «віпендрон», чи вірус самопоїдання? Де його коріння? Як судить і лікує його світ? Чим він небезпечний для розвитку мови, особистості і спільноти?..» І ось що вийшло.

Віталій РАДЧУК, доцент КНУ ім. Т. Шевченка

При *багах* у програмі *юзери* залишають *фідбек девелоперу*.
(з есе *Анни Жадан, франц. група*)

Як не спрацьовує програма – скаржаться програмісту.
Якщо у програмі є хиби, повідомляють розробника.
Про свої помилки програміст дізнається від користувачів.
Зіткнувшись з вадами програми, пишуть розробнику.
Коли програма хибить, про це дають знати її творцеві.
На помилки у програмі розробнику вказують люди.
Помилки програми виявляють розробникові користувачі.
Як знаходять вади у програмі – кажуть про це розробнику.
Як програма глючить – розробник отримує скарги.
Недогледів чогось розробник програми – на це йому вкажуть.
Схибив у чомусь програміст – це помітять і відзначать йому.

Про недоліки програми користувачі пишуть розробнику.
Як трапляються хиби у програміста, користувачі не мовчать.
Про недогляди у програмі користувачі сповіщають її творця.
Коли у програмі щось не так, на це нарікають розробнику.
Має програма якийсь гандж – розробнику дадуть знати люди.

(Експромт перекладача)

Що спонукає виробників називати серію українських зошитів «Квіткові *патерни*» замість «Квіткові *візерунки*»? Чому *часопис* «Vogue» у нас перетворюється на «*журнал*»? Навіщо хизуватися словом «*дефініція*», хай навіть на Всеукраїнському турнірі (до речі, «*турнір*» – це *змагання*) юних філософів та релігієзнавців? Чи приємніше нам чути «*бейб*», ніж «*круїтк*»?

Мабуть, відповіді на ці запитання треба шукати в глибині історії. Століття перебування України під пануванням чужих держав не могли минути без наслідків. Ідеологи-зайди безупинно прививали нам психологічні якості покiрного раба. Часто чуємо зневажливі коментарі на зразок «от у інших – все як у людей, а у нас як завжди». Чи випадково лунає з уст наших співвітчизників така неповага до себе? Уявлення про чийось «крашу», «багатшу», «вартіснішу» культуру вже утворили образ райського закордону-утопії. Звідси походить і оте нище бажання плазувати перед кимось, наслідувати чийось мову, при цьому шкодячи власній.

Хтось, однак, може не розуміти, що такого страшного в тому, щоб казати «*лінк*», «*пост*», «*кавер*», «*лайк*», «*чизкейк*»? Та чи може цей «хтось» пригадати українські відповідники цих слів? Проблема полягає якраз у тому, що, використовуючи іншомовні визначення, ми забуваємо чи й взагалі не знаємо, як це назвати **по-своєму**. Так втрачаються краса і повнота мови, її колорит, а наше мовлення стає незрозумілим, слова припиняють «говорити» про своє походження та значення, якщо їх не пояснювати. Певна річ, зміни у мові навзаєм спричиняють і зміни в суспільстві, і в кожному із нас. Особистість позбавляється можливості мати окремішне світобачення, адже воно відображається в ознаках, за якими ми даємо назву всьому, що нас оточує. Відомо також, що за допомогою мови один народ відрізняють від іншого. А що скажуть про мову народу, у словах якої немає власних коренів, звучання, душі? Можливо, це лише діалект іншої мови, наприклад, англійської? А поміж тим, «*лінк*» у нас звється **посиланням «пост» – дописом, «лайк» – вподобайкою, «кавер» – переспівом, а «чизкейк» – це відомий нам сирник**.

Певна річ, глобалізація – явище світове. І такою ж є боротьба за чистоту і своєрідність національних мов. Ще у 1974 році Франція створила при міністерствах термінологічні комісії, щоб плекати питома французьку термінологію, яка могла б замінити запозичену. Французька мова у Франції обов'язкова для всіх видів реклами, з винятком лише для усталених назв типових продуктів і фірмових страв. Є і у нас Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». У Статті 32 там сказано, що мовою реклами, радіо і телебачення є державна. Та чи грамотні наші диктори й редактори? Аж ніяк! Вочевидь, щоб такі закони мали силу, треба піклуватися про особисту культуру та освіченість і, щоб не втратити орієнтирів, постійно запитувати себе: хто я і звідки?

Дар'я Бобела, 1 англ. група

Папужництво – внаслідок слабого знання рідної мови... Коли бракує слів, щоб виразити власні думки та почуття, то де взятися словам, щоб вдало перекласти чужі? Отож маємо перекладачів, які транскрибують чи навіть транслітерують чуже слово замість шукати до нього відповідник... У добу епоху, коли є Інтернет, соцмережі і жвавий обмін між культурами, ми певною мірою заглиблюємося в чуже мовне середовище і починаємо переймати з нього слова, бо точно знаємо, що предмет розмови зрозуміють. Формується мода на універсаліزم, і, йдучи за нею, ми ігноруємо споконвічно українські слова, які мають таке саме значення. Так намагаючись здаватися більш сучасними, ми зраджуємо власне коріння, нехтуємо історичним надбанням і запускаємо механізм знищення власної мови.

Ольга Ніколюк, 1 англ

Відкривши свій шкільний підручник з біології, я на першій же сторінці помічаю такі слова, як «*симптом*», «*регенерація*», «*деструктивний*», «*стрес*», які можна було б легко замінити на «*ознаку*», «*оновлення, відтворення*», «*руйнівний*» та «*напругу, потрясіння*» відповідно, не спотворивши при цьому зміст. Те ж саме спостерігаємо і в будь-яких інших друкованих виданнях чи електронних статтях. Не є винятком і новини, що їх кожного дня транслюють по телебаченню. Неодноразово з вуст диктора лунають такі слова, як «*коаліція*»,

«*кримінальний*», замість яких без проблем можна було б вжити українські відповідники «*об'єднання*» та «*злочинний*». Мовлення сучасної молоді сповнене іншомовними англіцизмами, що сформували своєрідний сучасний сленг. За останній час шаленої популярності набрали слова «*чекнути*» (*перевірити*), «*лайк*» (*вподобайка*), «*крінж*» (*сором*). Як бачимо, ці слова саме англійського походження. Але чому саме так? Відповідь очевидна: англійська мова глобальна і її вивчають майже всі. З Інтернету позичають її слова і туди ж запускають – у мову свою.

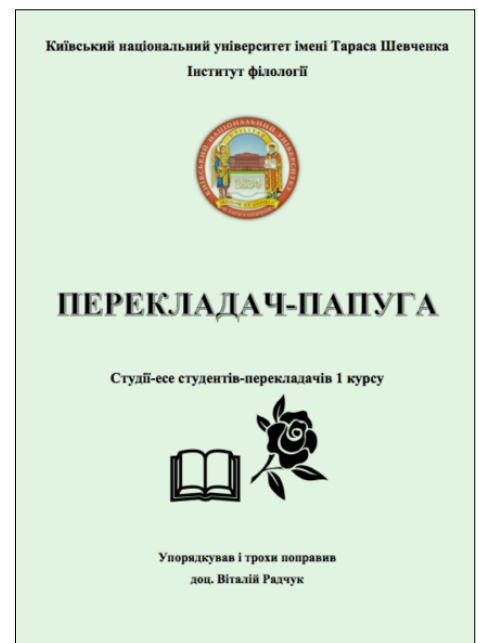
Крокуючи вулицями рідного міста, я часто звертаю увагу на вивіски кондитерських, кав'ярень і магазинів. Що цікаво, дев'ять з десятих назв буде не українською. Наприклад, кав'ярня має назву «Львівські *круасани*», а кафе – «Нью-Йоркські *чизкейки*». Назви можна було б замінити на «Львівські *рогалики*» та «Нью-Йоркські *сирники*». Однак це звучить трохи комічно та дивно. Отже, коли ми намагатимемося «очистити» мову від запозичень, можна зіткнутися зі штучністю слів на заміну. Наші новотвори-аналоги не завжди вдалі, що, напевно, і є причиною того, що вони й досі не ввійшли у широкій вжиток. Вони можуть давати зворотній ефект, ніби ми навмисно передражнюємо іншомовні слова. Новотвір – це завжди досвід, часто це складання основ слова, як-от «*меню*» – *стравопис, «селфі» – самознімка, «руффер» – дахолаз*. А така сплука напружує і звучить вимушено та неприродно. Наші вуха просто ще не звикли до таких новтворів, більшість і не налаштована на них.

Вероніка Власенко, 1 англ. група

Мова – важливий засіб самоідентифікації для кожної нації, душа народу, об'єднуючий чинник. Відповідно, якщо зникає мова, то й народ розчиняється в інших. Між людьми зникає будь-який етнічний зв'язок. Втрата спільної мови – це втрата спільних рис і щастя порозуміння на їх основі. Є чимало причин у цього лиха. Серед них – невіра у можливість своєї рідної мови. Наслідковий параліч помічаємо і в працях перекладачів, а це доволі сумно, бо в цій галузі треба неабияк розумітися на рідній мові.

Та корінь зла глибший. Світ змінюється дуже швидко. Нового слова просить усе нове в науці і суспільстві, а надто те, що нас шокує своєю новизною. Проте тут мова стикається із хворобою передражнювання чужих слів. Це той випадок, коли для перекладу не знаходять власне українських відповідників. Комусь здається, що рідне слово має слабку потугу. Саме через таку зневіру і постає схильність казати «*хоррор*», а не «*фільм жахів*», «*кастинг*», а не «*огляд*» або «*прослуховування*». «*Постачальника*» і «*розмовлювача*» замінюють «*дистриб'ютором*». Не знаходять відповідника до «*менеджменту*», хоча є термін «*управління*».

На жаль, у нашому суспільстві жива схильність наслідувати, передражнювати слова, які походять із розвинених країн, насамперед англійських. Нам здається, що таким чином ми зможемо дорівнятися до них, показати, що ми йдемо в ногу зі світом, що ми – сучасні. Насправді це – занепад, крок назад, самогубство. Хто ж і коли нам нав'язав ком-

плекс меншовартості? Озираючись назад, ми бачимо, що українська мова зазнавала принижень та утисків внаслідок нашої бездержавності. Народові нав'язували думку, що його мова периферійна, не придатна для чогось «високого». Люди переходили на російську, аби про них не думали, що вони «з села». Вже 30-й рік наша країна незалежна, а шлейф від тих утисків у вигляді папушництва усе тягнеться.

Він дуже небезпечний. Щось на зразок бомби уповільненої дії. Втрата віри в можливість мови звукує коло її вживання і царину етнічної свідомості, аж поки народ не розчиняється цілком, словна. Адже мова – це саме буття нації. Недарма В. фон Гумбольдт писав: «Мова народу – це його дух, і дух народу – це його мова».

Чи виловковий цей комплекс меншовартості? Авжеж, ми ще здатні все змінити. Це залежить від мовної політики влади, а також від кожного з нас. Популяризуючи питомі українські слова, ми крок за кроком зможемо подолати той набридливий комплекс. Спочатку, можливо, слово «*хідник*» замість «*тротуар*» не сприйматиметься, а «*летовище*» («*аеропорт*») буде звучати дивно. Але це все питання звички. Люддині під силу звикнути до чогось, особливо, коли вона робить це з власної волі. Власне, сама мова – це звичка. Сьогодні так скажеш ти, завтра – твій друг, через тиждень – його сусіди. І діло піде, адже мова – жива, якщо нею користується народ.

Катерина Дяченко, 1 англ. група

«*Интерфейс*», «*нік*», «*патч*», «*андейт*» настільки прижилися у нашому мовленні, що вийшли за межі своєї первісної сфери житку. У найрізноманітніших контекстах можна нерідко почути про «*андейт інформації*» – замість «*оновлення знань (відомостей)*». Через комплекс меншовартості українство обмежує себе бар'єрами, недооцінює силу своєї мови і віддає перевагу чужому слову, яке звучить «солідніше»: *силлач* і *богатири* поступаються «*стронгмену*», *вподобайка* – «*лайку*», а *відгук* – «*реакції*». Легко звинувачувати когось у неприязні до українських відповідників, коли їх не популяризують ЗМІ й освіта, яким це належить робити. Та й робити не абияк, а фахово, бо ж гуляє нині безліч штучних, незручних і смішних (а є й зумисно смішні, що їх фахово творять «добрі люди» без плащів і кинджалів). Як на мене, заміна «*комфарту*» *зручністю* виглядає більш прийнятною, аніж заміна «*селфі*» *самознімком*.

Соломія Карасєва, 1 англ. гр.

Що таке переклад? Це не просто переписування слів іншої мови своєю, а передача їхнього сенсу. Вже зовсім буденне явище – вулиці, рясно всипані назвами «*barbershop*», «*coffee-house*» і под., коли є свої колоритні і яскраві слова. Я переконана: в Україні вірусу під назвою «комплекс меншовартості» дуже сприяє, як не дивно, глобалізація. Більшість країн, як не всі, орієнтується на економічно сильну та стабільну державу-диригента, «*трендсеттера*», зокрема у масовій культурі, у ЗМІ, в Інтернеті і, звичайно ж, у самій мові, яка – а з нею й окремих народ – втрачає свою індивідуальність та самобутність. Постає перспектива хиріння й вимирання мов.

Вивчаючи історію України, помічасмо вплив інших народів на нашу культуру, але при цьому й наше бажання бути собою. Що ж сильніше? Де баланс? Навіть надання українській мові статусу державної у 1989 році і закріплення цього статусу в Конституції незалежної України не зупинило витіснення «слов'їної» із життя багатьох людей. Фактично мову упосліджують на її ж батьківщині.

Україна залежна – від гонитви за «*трендами*» і забуває про існування власних надзвичайно колоритних та унікальних слів. Чому ж цей *нонсенс (безглуздя, пісенітниця, тарабарицина, глупство, казна-що, бозна-що, ахінея, чортзна-що, абищо, дурниці, недоладність, маячня, безтямність, пироги з такком, масляні вишкварки, сон рябої кобили, вигадка, тарабарська грамота, ялові зуси, смажений лід)* такий буденний

та непомітний для наших громадян? Наш лексикон переповнений словами-позичками, хоча вони цілком перекладні: *іс-теблішмент (владні, правлячі кола, політична еліта), бренд (татунок), маркетинг (збут, торгівля), кастинг (конкурсний відбір), прайс-лист (цінник), трейдер (торговець), провайдер (постачальник), андеграунд (підпілля), плейср (програвач), степлер (зшивач), генерація (покоління), менеджмент (управління), епоха (доба), актуальний (важливий, своєчасний, злободенний), візит (відвідини), консенсус (згода), раціонально (доцільно), феномен (явище), аплодисменти (оплески)* – список тут довгий.

«І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...» – нагадує нам Т. Шевченко. А ми все одно цураємось. Нехтуємо застереженнями поета-пророка і не вчимося з помилок нашої історії, де «поповнення лексикону» часто було не розвитком, а витісненням мови, через яке нам тепер доводиться перекладати собі свої ж давні тексти. Чому нам так важко позбутися ментальності «колонізованої країни»? Говорячи з іноземцями, ми одразу ж переходимо на англійську мову, а не чекаємо, коли вони заговорять солов'їною. Навпаки, у країнах Європи, як-от у Німеччині, люди хочуть, щоб до них іноземці зверталися мовою землі, по якій ходять.

Якою ж буде мова майбутнього в Україні? Якщо вчасно не схаменутися, то не ми засвоїмо англіцизми, а вони поглинуть нас. І говоритимемо так, як показує на прикладі Анжела Шрөльберг у журналі «Слово\Word»: «*Вайфуля (жінко), залокай (зачини) форточку (квартирку), а то наші чілдренята (діти) підхоплять сікнес (захворіють)*». У мові є серйозні зовнішні загрози, але є й внутрішні всередині її країни і кожної душі, як-от раболіпство. Мова – це ДНК нації. Зміна її структури призводить до втрати свободи, національної свідомості та й окремої особистості.

Софія Здор, 1 англ. група

Глобалізація – це чудове явище. Воно сприяє заогоюванню старих ран та образ, відкриває нові перспективи розвитку для людства. І навіть позичання іноземних слів собі до словника не є чимось дуже поганим, коли воно взаємне. Ніколи обмін знаннями не шкодив. Тому я вважаю, що витіснити такі слова, як той же ж «*лайк*», з лексикону українців неможливо. Але можна показати всьому світові українську мову й культуру з найкращої сторони, можна повернути світ до себе своїми піснями, віршами, літературою, мистецтвами, смачними стравами і ще багато чим!

Віталій Мартинюк, 1 англ.

У суспільстві, яке чимало споживає, парадом мов командують той, хто може задовольнити вимоги більшості споживачів. Грошовитий іноземець прилітає до Києва і бачить замість «*цирульні*» чи «*перукарні*» модний «*барбершоп*»! От там він і забажає заплатити! Ще й в соцмережі похвалиться, що в «*барбершопі*» побував, бо хто ж у світі знає про «*перукарню*»?.. Глобалізація вкупі з бажанням здаватись модним та сучасним породила купу слів на кшталт «*чекни*» замість «*перевір*», «*юзажи*» замість «*користуєшся*». І «*бренди*», бач, латиницею, і курами нею ж пишуть. Який вихід? Розуміння цінностей власної культури. Підтримка українського виробника і законодавчий примус мати хоч вивіску українською, бо ж податок йде не в бюджет Британії.

В'ячеслав Молибоженко, 1 англ.

Українська мова – одна із наймилозвучніших у світі. Тож дивно чути, що якась інша руйнує її. Та це справді так! Ми заміняємо: *аргументом – доказ, гуманністю – людяність, дебатами – обговорення, еквівалентом – відповідник, імпортом – ввезення, кулінарією – куховарство, ліквідацією – знищення, методом – спосіб, нюансами – тонкощі, оригіналом – першотвір, прогнозом – передбачення, ротацією – зміни, сферою – царину, тротуаром – хідник, форумом – зібран-*

ня, кажемо *шоу* на *видовища* тощо. Таких слів безліч, і вони настільки непомітні та вже навіть органічні, що вигнати з ужитку дуже важко.

Я збрала поширені у моєму колі яскраві молодіжні сленгізми, щоб показати живий процес запозичення іншомовних слів. *Паті* ми кажемо на *вечірку*, *світшот* – на *бобку*, *фейк* – на *побрехеньку*, *пост* – на *допис*, *фідбек* – на *відгук*, *лук* – на *образ*, *лайфхак* – на *лазівку*, *хайп* – на *ажіотаж*, *трабл* – на *неприємність*, *краш* – на *закоханість*, *рофлти* у нас – *насміхатись*, *хейтер* – *ненависник*, *ок* – *добре*. Ці слова єднають *підлітків*, чи то пак *тінейджерів* усього світу. Англійська мова стала частиною нашого життя.

Є вдалі запозичення, завдяки яким мова не знецінюється, а збагачується і прогресує. Є недоречні, які їй шкодять. Є міра. Надмір іншомовних слів робить мову малорозумілою, перетворює її на жаргон, руйнує її систему, розхитує її закони. Запозичення – закономірний шлях збагачення лексики. Відкритість мови вважається ознакою її сили, а не слабкості. Перекладач має шанувати свою мову, розуміти її роль для нації, не забувати рідні слова, уникати чужих слів, якщо їм є відповідники.

Катерина Галко, 2 англ.

Часто помічаю, що друзі і я сама почали казати «*сорі*» замість «*вибач*», «*кнон-стоп*» замість «*безперервно*», «*медіа*» – на *засоби масової інформації*, «*клерк*» – на *службовця*, «*ай-тішник*» – на *програміста*, «*лобі*» – на звичайну *вхідну прибудову*, *передпокій*, *передню* (*передню кімнату*), *зал-приймальню*, *веранду*, *танок*, *присінки*, *сіни*, *передсінок*, *підсіння*, *почекальню* чи *вестибюль*.

Анна Федоренко, 3 англ.

Усім мовам властиво запозичувати слова, але й зберігати їх у собі. *Хліб* залишається хлібом, які б нові сорти не випікалися. Це кажу тим сліпцям, які у «*сніговиках*» впритул не бачать *баби*, давнішої за *скіфську*, у «*чізкейках*» – *сиру*, давнішого від *запіканок*, *сирників* і *сирних тортиків* та *тістечок*, а в «*процентах*» – *сотні*, від якої *відсоток* числять споконвік. У всіх мовах романської групи присутні численні латинізми, життя яких у мовленні з падінням Риму ніколи не припинялося. Українська мова також зазнавала впливу мов сусідніх народів, з якими українці взаємодіяли у різних сферах життя: торгівлі, дипломатії, військовій справі, релігії. Коли український народ не мав власної державності й перебував у складі інших держав, процес запозичення іншомовних слів прискорювався, адже українці змушені були жити в чужому мовному середовищі.

Сучасні українці мимохіть використовують іноземні слова. Підлітки просто не уявляють свого життя без *крайів*, *хайпу*, *чілу*, *рофлів* та інших дуже популярних нині слів. Часто доводиться чути від *геймерів* химерні слова: *сапорт*, *хе-пе*, *гоу*, *чел*, *азритиса*, *хілтиція*, *сейвтиція*, хоча можна було б сказати: *підтримка*, *одинокі здоров'я*, *ходімо*, *людина*, *нападати*, *відновлювати здоров'я*, *ховатися* чи *зберігати щось* тощо. Дорослі ж працюють на *фірмах*, а не на *виробництвах* чи *підприємствах*, де головує *шеф*, *бос* чи *директор*, а не *начальник*, *керівник*, *очільник* тощо. Та найбільше бентежить те, що й деякі перекладачі, які б мали берегти рідну мову, також удаються до запозичень (зазвичай через низьку кваліфікацію) і, як папуги, повторюють усі ці «популярні» слова у своїх текстах. Через такий недомисел складається враження, що в українській мові обмаль або не вистачає питомих їй слів. Відтак позичена лексика ще більше засідає в головах пересічних громадян, витісняючи такі слова, як *горілиць*, *реченець* чи *зишвач*. Ба – більше: свої слова починають здаватися штучними, створеними мовознавцями для підняття національної свідомості.

Ця проблема розв'язна. Мова сильна, коли в цьому є зацікавленість держави. Запорукою сили є підготовка профе-

сійних кадрів у сферах освіти, науки, культури та засобах масової інформації. Для прикладу можна взяти Ірландію, Ізраїль і Чехію, де державою були вжиті заходи для відновлення мови як вагомого чинника національної ідентичності. Хочеш бути сосбою – свідомо плекай рідну мову. Казала ж бо Ліна Костенко: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову».

Оксен Дацюк, португ. група

У лексиці сучасних людей часто можна почути такі слова, як «*драфт*», «*хайп*», «*прайс-лист*», «*піар*», «*коуч*», «*булінг*», «*дедлайн*», «*трейлер*», «*стикер*», «*бренд*» («*кейс*») і багато інших. Насправді я до цього моменту й не замислювалась, наскільки серйозним є цей вірус самопідання. Звідки він? Гадаю, що це справа рук багатолітньої залежності України від рук інших держав, а потім й перебування в лапах тоталітарного режиму, який розвивав у українців комплекс меншовартості. Дійсно ж, багато хто вважає, що людям у Європі і США жити краще, що там рай, ба – що життя будь-де за межами України щасливіше й успішніше. Справді, як порівняти середню заробітну плату українця та німця, то різниця є. Так може бути й надалі, якщо ми не візьмемось розвивати, підтримувати й відроджувати своє у своїй же державі, як це роблять німці. Але поки що, на жаль, багатьох зовсім не хвилюють мовні, культурні й загальні питання: кожен думає про свої гроші та добробут. Критичної маси пасіонаріїв досі не склалося, щоб розв'язати злободенні духовні проблеми, які стосуються цілої нації при розбудові нової держави – її інструмента.

А тут ще потужна глобалізація з її замахом на самобутність. Використовувати англіцизми стало показником чи то успішності, чи то освіченості. Ми ж пам'ятаємо, так, що «краще все те, що не українське». На жаль, сприяють поширенню подібної лексики українські ЗМІ, міністри й інші впливові установи та люди.

Я не веду до того, що ми повністю повинні позбутися такого типу слів. Це зовсім не означає, що в нашій мові не може бути англіцизмів. Розвиток технологій відбувається у шаленому темпі, з'являються нові слова, терміни, поняття. Різні культури, різні «світи» стають ближче й тісніше взаємодіють. Але щодо слів існує поняття потреби і закон рівноваги свого та чужого. Українська мова не страждає на зубожіння лексики, а тому до всіх іншомовних широковживаних слів має свої відповідники або матеріал для них, з якого, звичайно, негоже ліпити будь-що. Існують запозичення зовсім недоречні (як і новотвори), які не додають в нашу мову нових понять і зовсім не збагачують її. Навпаки, відбувається змішування мов, яке гальмує розвиток мови й культури, а може й покласти йому край. На щастя, це нагальне питання обговорюється, зокрема й молоддю, у якої найменший імунітет до модних слів-«заморян».

Думаю, варто навести приклад українських відповідників найбільш популярних англіцизмів. «*Дедлайн*», який я і сама часто використовувала, бо маю *орієнтуватися в часі* (називають це «*тайм-менеджмент*») вже дедалі частіше «*кінцевий (крайній) термін*», «*реченець*» (і то з наголосом на суфікс -ець) тощо (<https://slovotvir.org.ua/words/dedlain>). Цікаво мені стало, як перекласти англійське слово «*trailer*», яке Вікіпедія тлумачить так: «це – відеоролик, який складається з коротких і зазвичай найбільш видовищних уривків фільму для його анонсування або реклами». То неже у нашій мові не знайдеться гідного відповідника? Звісно, що знайдеться! Портал «Словотвір» пропонує такі переклади: *вістувик*, *передвісник*, *кіноанонс* тощо. У популярному жанрі літератури («non-fiction») чи може перекладатися як «літературна журналістика» чи «художній репортаж» (у цьому жанрі й написані різні книги про саморозвиток) часто зустрічається слово «*коуч*», яке має багато відповідників в українській мові: *наставник*, *тренер*, *вчитель*, *репетитор*, *інструктор*. Закон, направлений

на протидію *булінгу*, насправді повинен бути «Законом проти *цькування*». «*Менеджер*» – управлінець, а «*менеджмент*» – *керування*. Відоме слово «*хайп*» дуже хідке серед інтернет-користувачів, але українською – це *галас* або *лемент*. «*Драфт*» – *чернетка, начерк, ескіз та план*. «*Стікер*» – *речник, мовець, голова*, а «*подкаст*» – запис або передача. «*Кейс*» – *випадок, справа, приклад*. «*Стікер*» – *наліпка, «прайс-лист»* – *цінник, «степлер»* – *зишвач, «бренд»* – *гатунок*. «*Піар*» – *зв'язки з громадськістю, просування* тощо.

Все потребує міри, не треба нікого передражнювати, не під кого підлаштовуватись. Вважаю, що треба творити й розвивати своє!

Елизавета Чайко, італ. група

Ми кажемо не «*доказ*», а «*аргумент*», називаємо *вигадку «фікцією», оплески* передражнюємо «*аплодисментами*» та ще багато іншого. Щодо неологізмів: у час розквіту мережі Інтернет та глобалізації світового суспільства неможливим є уникання їх появи в нашій мові. Але тут моя думка – неодноточна, тому що українські відповідники іншомовним неологізмам зовсім несприятиманні нашій культурі і звучать більш незвично. *Планишет* – це у нас має бути «*гортайчиком*», *лайк* – «*вподобайкою*», потрібно називати *ксерокс «копіювачем*», а *дедлайн* – «*реченцем*». Хіба не дивними здаються такі назви? На мою думку, небагато хто з наших співвітчизників захоче вживати українські питомі слова, аби замінити іншомовні, адже це запрясто незручно. Таке враження, що ці відповідники і є запозичення. Адже насправді декілька років тому їх ще навіть не існувало, перекладачам та мовознавцям довелося вигадувати це задля уникнення самопоїдання нашої мови. А можливо, ми – молоде покоління – вже настільки звикли до вживання вищеподаних запозичених мовних одиниць, що не хочемо змінювати нашу думку і вчитися заново використовувати українські слова?

Коріння «вірусу самопоїдання» походить з нас самих, з на-

шого ставлення до себе і до своєї країни. Чи були усі ті американці, німці, французи, чехи й поляки завжди такими успішними, як у наш час? В житті кожного народу траплялися труднощі, але важливим етапом було вистояти і не піддатися складнощам, не втонути у всьому цьому, не занедбати свого етносу. Як хто себе зарекомендує – так всі інші й будуть його сприймати.

Вірус самопоїдання, як я вважаю, є надзвичайно небезпечним для будь-якої нації, для мене ж, у першу чергу, для української. Якщо його не зупинити, почавши саме зараз, це може призвести до неминучих наслідків, до зникнення такого поняття як «український народ» зі світової історії. Комусь може здатися, що я перебільшую, що нічого не зміниться від лише вживання деяких запозичених слів. Але це все проникає не лише у мову, а й у кожного з нас, звідси є логічним, що й у наше суспільство. Будь-хто має значення; якщо спочатку змінити себе і власний світогляд у правильному напрямку, то ситуація навколо нас також почне ставати іншою. Тому й тут, розпочавши з мови, ми укріпимо національний дух нашої країни, встанемо на ноги й будемо рухатися до розквіту й достатку, а згодом дійдемо до міжнародного визнання. «Саможерство» зародилося з невпевненості у собі та своїх діях. Але це не означає, що так має продовжуватися й надалі. Голвне зрозуміти, яку величезну небезпеку несе у собі вірус самопоїдання: зупинка розвитку нашої мови та її зникнення взагалі, адже піддаючись іноземному впливу, українські слова забуваються й немов зникають і бурхливій боротьбі світових мов та культур, розчиняються у цьому невпинному потоці. Та варто зупинити цей хід у небуття. Я маю надію, що нове покоління несе в народ й у світ величезну силу, що здатна пробудити людей до рішучих дій. І лише коли усі об'єднаються для спільної благородної мети, ми зможемо досягнути бажаного.

Софія Богайчук, 1 нім.

Гуманітарна катастрофа в Україні. Хто прийшов на зміну Яремчуку і Зінкевичу

Інформаційний простір був бездумно розпроданий чиновниками-корупціонерами олігархам та інвесторам неукраїнського походження

Анатолій Говорадо, відомий музикант і композитор написав на своїй сторінці: «Коли ми згадуємо зірок минулого, ми пригадуємо Яремчука, Зінкевича, Ротару, Петриненка...

Коли ми говоримо про сучасних зірок, ми пригадуємо Сердючку, Скрипку, Тік, Потапа, Полякову... Мені здається щось тут не те! Як ви думаєте, це випадковість, чи просто ми такі розумні?»

Відповідь на це питання, як і з'ясування причин такого стану я спробую викласти лаконічно і зрозуміло для більшості людей. На мою думку, є 6 причин цієї біди:

1. Як не парадоксально, Незалежність України була не зовсім очікуваною для більшості українців, які виявилися неготовими до соціальних змін і їх наслідків. Це обернулося проти самих українців і їх традиційної культури,
 2. Інформаційний простір, – цей стратегічний ресурс держави – був бездумно розпроданий чиновниками-корупціонерами олігархам і інвесторам неукраїнського походження. Напрада не стала на заваді цій злочинній оборудці.
 3. Комерціалізація інформаційного простору, зокрема, культурного і музичного, перетворила артистів на товар. Причому, краще продавалося не оригінальне та ексклюзивне національне мистецтво, а підробки під західні зразки та розважально-циркова буфонада. Це пояснює естетику та репертурну своєрідність сучасних «звезд», які перестали думати про зміст, і зробили акцент на зовнішніх атрибутах своєї «творчості».
 4. Катастрофічна меншість у вітчизняному шоу-бізнесі і в ЗМІ людей, вирощених на традиціях української музичної і писемної культури, що в умовах ринкових відносин і при повній байдужості української держави призвело до повної втрати зв'язку між різними поколіннями як редакторів, так і музикантів і взагалі поваги до всього культурного насліддя України.
 5. Фактична відсутність справжньої української еліти, яка б вчасно відчула небезпеку і забила на сполох, привернувши увагу широкої громадськості до цих тривожних процесів. Усі – письменники, просвітяни, композитори, журналісти були зайняті виключно політикою і красивими гаслами, тоді як важливі процеси були поза увагою суспільства.
 6. Низький культурно-освітній рівень української молоді, помножений на її тотальну залежність від телеящика, який диктував зовсім інші, згубні для української культури, тренди.
- Як висновок – нині маємо в Україні гуманітарну катастрофу, яку розуміють і відчувають лиш одиниці в цій державі. Її ще можна якось знівелювати, бо ще живе в Україні покоління артистів, яке зберегло український дух, колорит і традицію. Але воно практично ізольоване від теле та радіоефірів і відправлене в небуття «реформаторами» нашої країни, які крок за кроком перетворюють її в територію без пам'яті, без традицій, без власного обличчя і без культурної самобутності. Що призведе до втрати цілого етносу на культурній карті Європи.

Джерело: блог Анатолія Матвійчука, народного артиста України